

מסורת הש"ס

א) (לעיל ל': ע"ש: ט) נ"ע חוס' ד"ה לפי שא"ל מוכח דגרסתם ה"ר ר' ירמיה וכן לקמן לט: בתוס' ד"ה ימ"ח מח"ג: א) [חולין קטז:]. ד) [חולין קטז:]. ה) [שמות כו: ו] [גמנות רש"ש:]. ו) אהלצ עובד טובכים כ"ל רש"ל: ח) נ"ע היטב חוס' כ"ב מו: ד"ה שלח: ט) מהרש"ל מ"י,

תורה אור השלם

- יסקגי מנשיקות פירו כי טובים דר"ך מין: שיר השירים א ב

לעזי רש"י

פרויי"ר. לנבור. מישג"א. מי-גבינה, נסיוב החלב.

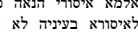

מוסף רש"י

הזריקה לשם עבודת כוכבים ולא זקק (תבחים י:). דל' שחטת לשם עבודת כוכבים שהיא צדעתו לעבודה בשחטת ו' דברי הכל אסור, דהא זנחי ממס הוא, אלא בשלא היה מתכוין להיות שחטת ו' עבודה לעבודת כוכבים, אלא שחטה לעזמו על מנת שיצטר העבודה כוכבים צורית דמה או בהקטר חלה (חולין יט:). ר' יוחנן אמר אסור. אסור. כהנא כדון זנחי ממס, זנחי זנחי לפינן (לעיל כט:). שם שם מעלה עורפם (תבחים י:). ואע"פ שהחטת לא לעבודה כוכבים היסא לפילו לא זקק דמה לעבודת כוכבים נאסרה, וילפינן חלה בשחטת חולין (כט). דמגר לר' לה מתחשבת פניול דהיא מעבודה לעבודה, דהקטות את הוצת על מנת לזרוק את הס למחר פניול (סנהדרין יא:). מחשבין מעבודה לעבודה. כשיצטר בשעת עבודה ו' על עבודה אחרת, כגון שחטת בשחטת על הזריקה, היא מחשבת לגבי עבודת כוכבים (חולין כ:). מחשבת היא לעזין זנחי ממס ולאסר הדיוח. (תבחים י:). וילפינן חולין אסור עבודת כוכבים מפניו. מתחשבת פניול על פנים, ששחטת על מנת לזרוק דם למחר או להקטיר אומורין למחר וכו' עיקר פניול (חולין כ:). ורשב"ל אמר מותרת. לא יליף חוק מפנים, אין מתחשב מעבודה לעבודה (סנהדרין יא:).

ישן מותר. כל דבר גילי

שהשוו אותו עד שמישן, מותר, דאין מניחו ארס על נפש לישן א"י היה מעט (לעיל לא:). קיבת העובד כוכבים: קיבה וכו' חלב קדוש שנתן הקיבה (חולין יט:). חדא קתני. משום דשל חלב היא אסר לה (נעם קט:).

רבינו חננאל

חיה ולא הורו לו. אלא אמרו לא בחנין ולא מועלין והא עולה איסורי הנאה הן. אלמא איסורי הנאה פירשן מותר איסורי חני ליה מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודה כוכבים. ואמר ליה אי"כ למה לא אסורא בהנאה.

אלמא איסורי הנאה פרשן לאיסורא בעיניה לא אסורא בהנאה. הכא נמי בגבינה נמי ליתא לאיסורא בעיניה. אמר ליה שאני הכא דכיון דאיסורא הוא דקא מוקים לה חשיב וכמאן דאיתיה בעיניה דמי אמאי לא אסורא בהנאה: השיאו לדבר אחר וכו'. יירושלמי מפני מה לא גילה לו אם להפליגו נתחבין היה לו להשיאו באלו שאין להן הכרע כגון שאת ארור מחר משוקדים וקם כו'. אי"ר יוחנן מפני שבקרב אסורא (וישמע) [ור' ישמעאל] תלמיד

מכלל דאיסורי הנאה. כי עולה וה"ה לשור הנסקל שרי פרשייהו:

דברי דודיך. דברי סופרים: מיינס. עיקר תורה שנכתב: חשוק **שפסופיך**. כדמترגמינן וחשוקיהס*) וכבושיהן: **ואל תבהל להשיב**.

ואל תדקדק להקשות לו: **גורא חדשה**. מקרוב גורו על הגבינה:

מכלל דאיסורי הנאה שרו פרשייהו ומדקא"ל מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים וקא מהדר ליה א"כ למה לא אסורא בהנאה מכלל דעבודת כוכבים אסור פרשייהו ולהדר ליה משום דליתיה לאיסורא בעיניה דהא מוריים לרבנן דלא אסורוהו בהנאה מ"ט לאו משום דליתיה לאיסורא בעיניה אמרי הכא כיון דאוקמיה קא מוקים חשיב ליה כמאן דאיתיה לאיסוריה בעיניה: השיאו לדבר אחר וכו': מאי י"ב טובים דודיך מיוין כי אתא רב דימי אמר אמרה בנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע עריבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של תורה מ"ש האי קרא דשייליה אר"ש בן פוי ואיתיבא ר"ש בר אמי מרישיה דקרא קא"ל ישיקני מנשיקות פיהו אמר ליה ישמעאל אחי חשוק שפתותיך זו בזו ואל תבהל להשיב מ"ט אמר עולא ואיתיבא רב שמואל בר אבא גורה חדשה היא ואין מפפפקין בה מאי גזירתא אר"ש בן פוי אמר ריב"ל משום ניקור וליבא ליה משום ניקור כדעולא דאמר עולא כי גורי גזירתא במערבא לא מגלו מעבא עד הריסר ירחי שחא דלמא איבא איניש דלא ס"ל ואתי לילולוי בה מגדף בה ר' ירמיה אלא מעתה יבשה תשתרי ישן תשתרי דא"ר חנינא יבש מותר אין מניחו ליבש ^אישן מותר ^ב אין מניחו לישן א"ר ^גחנינא לפי שא"א לה בלא צחצוחי חלב ושמואל אמר מפני שמעמידין אותה בעור קיבת העובד כוכבים וישא שריא ומי אמר שמואל הכי והתנן ^אקיבת העובד כוכבים ושל נבילה הרי זו אסורה והיונן בה אמו דעובד כוכבים לאו נבילה היא ^בואמר שמואל חדא קתני ^אקיבת שחיטת עובד כוכבים נבלה אסורה ל"ק כאן

קיבת נבילה הא קיבה גופא שריא ומי אמר שמואל

כוכבים ושל נבילה הרי זו אסורה והיונן בה אמו דעובד כוכבים לאו נבלה היא

^אואמר שמואל חדא קתני ^אקיבת שחיטת עובד כוכבים נבלה אסורה ל"ק כאן

קיבת נבילה הא קיבה גופא שריא ומי אמר שמואל

כוכבים ושל נבילה הרי זו אסורה והיונן בה אמו דעובד כוכבים לאו נבלה היא

דלא מהני מסנת היכא דטרקיה פי' שערכבו: **ישן** תשתרי. תימה לישני גורה ישן אטו חדש כדמשני לעיל (דף לא:). גבי שכן וי"ל דהתם איכא למיגזר דלא מינכר כולי האי צין ישן לחדש כמו גבי גבינה: **ל"פ** **שא"א** בלא צחצוחי חלב. פ"ה צין גומות של גבינה נשאר מן החלב ודלמא עריב ציה חלב טמא וקשה דא"כ ה"ל לר' ירמיה למימר אלא כיון דהדר ציה משניא קמא ועוד דלטו מי חיישין דעובד כוכבים שוטה הוא שעריב צו חלב טמא אע"פ שהוא יודע שאינו עומד לכן פר"ת דקאי אמאי דהוא פריך יבשה תשתרי ^ה ומשני דאפי' כשהוא נראה ישן לעולם נשאר הארס צמוך לתלויות הגבינה ציני אטפי ור"י הביא ראייה מן הירושלמי לדברי ר"ת דקאמר חלב העובד כוכבים למה אסור משום גלוי ועמיד א"ר שמואל צר רב יתחק מפני ארס הנמון צין הנקצים וכו' ויעמיד יבשנה ומשני מפני ארס הנמון כי וקושיא שניה קיימא אגבינה כלומר גבינה שיעשו ^ו מיהא מישתרי דארס הוא אינו מניחו ליבש ומסיק מפני ארס הנמון צין הנקצים כמו שמתרץ בתלמודנו אבל אין לפרש כפירוש הר"ר אלחנן דקאי ^ז אהלצ והכי פריך למה אסורוהו משום גלוי יעמידנו ואס יש צו ארס לא יעמוד דהכי מקשה התלמוד גבי חלב טמא צסמוך דליתיה דהא לא מנינו צסום מקום שניח חלב ^ח להקפות צבציל ארס הנמון צו: **מפני** **שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה**. ואי"ת מאי איירא נבלה אפי' שחוטה נמי אסורה משום צצר צחלצ וי"ל דדוקא נקט נבלה דלאו איכא צה איסורא דאורייתא אבל צשחוטה משום צצר צחלצ ליכא איסורא דאורייתא דלונן צנון הוא ואע"ג דאוקומי קא מוקים אינו אסור אלא מדרבנן: **ומי** **אמר שמואל** **הבי**. ה"ה דהוא מצי למפריך צפישיות ממחני' דחולין (דף קטו). אלא משמואל אשמואל ניחא ^ה למפריך: **חדא** **קתני קיבת שחיטת עובד כוכבים נבלה היא**.

תימה לפי מה שפיר"ת סוף כל הבשר (חולין דף קטו: ואס) שיש חילוק צחלצ הקיבה שאותו שהוא קרוש לא נאסר מעולם אף כי חזרה דפירשא צעלמא הוא שאינו ראוי אלא להעמידה אבל חלב הללו שאינו ראוי להעמידה כלל ממחלה היו מתחזין חלב גמור וקודם צה מתוך קושיא דקיבת העולה דשורפה חיה אע"פ שא"א שלא יתערב מחלב הללו עם הקרוש ולפירוש זה קשיא אמאי לא משני הכא כולה קודם חזרה והכא דקתני גבי העמדה מיירי בקרוש ולהכי דייק' הא קיבה גופא שריא והתם דלא מיירי צהעמדה מיירי צללו וי"ל דנחי דאין ללוז מעמיד דמ"מ אין העובדי כוכבים צורדין אותו כ"כ שלא ישאר מן הללו ומדקאמר שמואל צעור קיבת נבלה משמע הא קיבה גופא שריא ואע"פ שנשאר שם מן הללו כדפי' שאין העובדי כוכבים טורחים לצררו ואור"ת כי עכשיו לא מנינו טעם פשוט לאיסור גבינה העובד כוכבים דהא טעם האיסור הוא משום ניקור כריצ"ל דקי"ל הלכה כריצ"ל אף לגבי ר' יוחנן וכ"ש לגבי שמואל דהא (עירובין מ:). שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכן פסק ר"ח וכן צקדר תנאים ואמוראים פסק הלכה כריצ"ל צצ"מ וגם דברי רב אדא צר אהבה אינס כלום אין שאינו אותו רב אדא צר אהבה שהיא תלמידו של רבא שהיה צברלה שריא הוצרכו צדריו קודם צדרי רב חסדא ורב ^א נתנן ^ב צר יתחק שהיו קדמונים יותר מרבא ורב דברי רב חסדא ורב נתנן צר יתחק עמדו צקושיא וליכא למיחש נמי משום עירוב חלב טמא כדפרי' לעיל ^א (גבי) שלא ^ב (עמד) כפרש"י שהרי אין העובדי כוכבים שוטים לערב צו חלב טמא מאחר שאינו עומד אלא ודאי אין הטעם אלא משום נקור ואנו שאין נחשים מניין ציינו אין לחוש משום גלוי ואין לומר דדצר צצמנין הוא וצריך מנין אחר להתיירו כי ודאי הוא כשאסרו מחלה לא אסרו אלא צמקום שהנחשים מניין כמו שאפרש לקמן גבי יין נסך (דף נ: ו). ד"ה לאפוקי) וגם צהרצה מקומות יש שאוכלים אותם מפני שמעמידין אותם צפרחים וגם גאוני נצוראם התיירו אותם צמקומן מטעם שמעמידין אותם צפרחים מיהו צמקומנו שמעמידין בקיבה אומר הרב ר"י צן הר"ר חיים שיש טעם קצת לאסור מפני שחולין הקיבה צעורה ואיכא איסור דבשר צחלצ דמליח הרי הוא כריותא ואני ראיתי מקומות שהן מעמידים צצנלת דצר אחר מליח:

ועגלי עבודת כוכבים פרשן אסור. ^ב ולמה לא אסורה בהנאה משום דליתא אסורא בעיניה נמי ליתא לאיסורא בעיניה. אמר ליה שאני הכא דכיון דאיסורא הוא דקא מוקים לה חשיב וכמאן דאיתיה בעיניה דמי אמאי לא אסורא בהנאה: השיאו לדבר אחר וכו'. יירושלמי מפני מה לא גילה לו אם להפליגו נתחבין היה לו להשיאו באלו שאין להן הכרע כגון שאת ארור מחר משוקדים וקם כו'. אי"ר יוחנן מפני שבקרב אסורא (וישמע) [ור' ישמעאל] תלמיד

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

לה

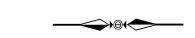
מאי **שנא האי קרא דשייליה**. ומסיק מרישא דקרא ירושלמי אס להפליגו נתחבין הוה לו להפליגו צדצרים אחרים צה מקראות צצמורה שהסימן ממ"ש א"ו מחר משוקדים שאת ארור וקס א"ר אילא דצרים שמיקין עליהם את הפה שנאמר ישקני מנשיקות פיהו ר"ש צר חגי צסם ר' שמואל צר נחמני צצשים ללנצוק

וגו' צצשים כמיצ הא כינז צצעה שחלמידין קטנים צצוש לפניהם ד"ת הגדילו ונעשו כעמודים גלה להם רזי תורה וקתני התם דר' ישמעאל קטן היה צצאותה שעה ומסייע להדא דמני ר"ש צן יוחי ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם מה ^ה הסימן הואת אינה נגליה לכל צצריה וצצריה כך אין לך רשות לשקע עצמן על זהו טעם תלמוד שלנו דקאמר צצמוך כי גורי גזירתא צצמערבא כו' אלא שאינו מפרשו כאן היטצ ואומר מורי הר"ר אלחנן שוזה מה שידק הקליר צפרשת פרה אדומה אין להרהר על מה נתקקה שכולם נתנו צצשיקה לשון משיקין עליהם את הפה: **משום** **ניקור**. תימה לקמן דמסקינן טעמא דחלב דצעין ישראל רוחאו דחיישין לעירוב חלב כיון שפיוק ליה משום גילוי וי"ל דאין ה"נ אלא טעמא פסיקא ליה נקט הכא צשאין ישראל רוחאו דמערב אבל טעמא דגילוי וזמין דלא שייך כגון שחלצ שם דכיון שכל שעה תופסו צידו ליכא למיחש לניקורא וכו' אלא מפני מה אסרו משום גילוי יומר ממס ודצס למאן דאית ליה צאלו טריפות (חולין דף מט:). דשייך צהו גילוי וי"ל דצכל המשקים אע"ג דלא קפדי אגלויא משום נקורא אמנקיותא מיהא קפדי אבל גבי חלב מתוך שרוב פעמים אינו נאלצ צעין וגם מסננין אותו אמנקיותא נמי לא קפדי ומסנתת אינו מועיל כלום לארס דלמחר צהגול צצחא (צ"ק דף קטו:)

דלא מהני מסנתת היכא דטרקיה פי' שערכבו: **ישן** תשתרי. תימה לישני גורה ישן אטו חדש כדמשני לעיל (דף לא:). גבי שכן וי"ל דהתם איכא למיגזר דלא מינכר כולי האי צין ישן לחדש כמו גבי גבינה: **ל"פ** **שא"א** בלא צחצוחי חלב. פ"ה צין גומות של גבינה נשאר מן החלב ודלמא עריב ציה חלב טמא וקשה דא"כ ה"ל לר' ירמיה למימר אלא כיון דהדר ציה משניא קמא ועוד דלטו מי חיישין דעובד כוכבים שוטה הוא שעריב צו חלב טמא אע"פ שהוא יודע שאינו עומד לכן פר"ת דקאי אמאי דהוא פריך יבשה תשתרי ^ה ומשני דאפי' כשהוא נראה ישן לעולם נשאר הארס צמוך לתלויות הגבינה ציני אטפי ור"י הביא ראייה מן הירושלמי לדברי ר"ת דקאמר חלב העובד כוכבים למה אסור משום גלוי ועמיד א"ר שמואל צר רב יתחק מפני ארס הנמון צין הנקצים וכו' ויעמיד יבשה ומשני מפני ארס הנמון כי וקושיא שניה קיימא אגבינה כלומר גבינה שיעשו ^ו מיהא מישתרי דארס הוא אינו מניחו ליבש ומסיק מפני ארס הנמון צין הנקצים כמו שמתרץ בתלמודנו אבל אין לפרש כפירוש הר"ר אלחנן דקאי ^ז אהלצ והכי פריך למה אסורוהו משום גלוי יעמידנו ואס יש צו ארס לא יעמוד דהכי מקשה התלמוד גבי חלב טמא צסמוך דליתיה דהא לא מנינו צסום מקום שניח חלב ^ח להקפות צבציל ארס הנמון צו: **מפני** **שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה**. ואי"ת מאי איירא נבלה אפי' שחוטה נמי אסורה משום צצר צחלצ וי"ל דדוקא נקט נבלה דלאו איכא צה איסורא דאורייתא דלונן צנון הוא ואע"ג דאוקומי קא מוקים אינו אסור אלא מדרבנן: **ומי** **אמר שמואל** **הבי**. ה"ה דהוא מצי למפריך צפישיות ממחני' דחולין (דף קטו). אלא משמואל אשמואל ניחא ^ה למפריך: **חדא** **קתני קיבת שחיטת עובד כוכבים נבלה היא**.

לולולוי בה. מגדף בה רבי אבהו אלא מעתה יבשה שאין בה חשש ניקור תשתרי. ופריך ר' ירמיה לפי שאי אפשר לה בלא צחצוחי חלב. וכיון דאיכא לחלוחית ויהרא האי. ושמואל אמר לא אסורה אלא מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה מכלל שהקיבה גופא שריא דפירשא בעלמא היא. איני דשמואל שרי בקיבה גופא והתנן קיבת העובד כוכבים ושל נבילה הרי זו אסורה. והותנן בה ושחיטת עובד כוכבים לא נבילה היא. ואמר שמואל חדא קתני והכי קתני קיבת שחיטת עובד כוכבים נבילה והרי זו אסורה. ופקינן לא קשיא

קיא א מ"י פ"ד מהל' שחיטה הלכה יא סמג עשין סג טו"ע י"ד פי' צ פסקי א:

הגהות הב"ח

(א) גבי' אין מניחו לשון (אלא א"ר ירמיה) תא"מ ונ"צ ס"א אין זה וכן היסה גירסת המוספות: (ב) רש"י ד"ה לפי שא"ל וכו' דלמא עריב ציה חלב טמא ואע"ג דחלב טמא אינו עומד מכל מקום אם עירב טמא צצטור וכו' נאציז דחלצ של הטור: (ג) (א) ד"ה ומי וכו' נבלה הוא דאסור: (ד) תוס' ד"ה מאי שנא וכו' מה הסימה הואת אינה: (ה) ד"ה לפי וכו' יבשה תשתרי ישן תשתרי ומאי דלפילו כשהוא נראה יבש וישן לעולם נשאר: (ו) בא"ד וקושיא שניה קיימא אגבינה כלומר גבינה שיעשו ממנה מיהא מישתרי דארס אינו כ"ל ויתבת הוא נמחק ונ"צ כלומר קושיא הא היא הא דקאמר חלב העובד כוכבים למה אסור וקושיא שניה היא הא דקאמר ויעמד וקיימא אגבינה כו' אלא לפי הרי"א קושיא השנייה קאי נמי אהלצ והכי פריך ויעמד פירוש ינסה מקלמו ואס הוא עומד וכו' מסוין להבסיר כל החלב: (י) בא"ד שניח חלב מלאהקפות: (כ) ד"ה ומי וכו' ניחא ליה למפריך: (צ) ד"ה חלב וכו' ורז נתנן שחי קדמונים יותר מרבא וגם דברי רב חסדא ורב נתנן עמדו צקושיא וליכא למחש נמי משום עירוב חלב טמא ואע"ג דחלב טמא אינו עומד וכפירוש רש"י שהרי אין העובדי כוכבים שוטים לערב צו חלב טמא מאחר שאינו עומד כדפירשית לעיל אלא ודאי כ"ל ותיבות צר יתחק נתחק צ' פעמים:

רבינו חננאל (המשך)

קטן (יהי) באותה שעה. ואין מגלין להן רזי תורה עד שיגדלו. וכו'. שמעון בן יוחאי. דתניא ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. מה השימה. פי' המציאה אינה נגלית לכל בריה כך אין לך רשות לשקע את עצמך דבברי תורה. אלא לפני תלמידים הגונים כשרים.

וראיתן עלה קרא מאי פירושהו כו': ירושלמי דורים דברי סופרים. יין דברי תורה. טובים דורין סופרים דברי סופרים מיוין. חביבין דברי סופרים מרובי תורה. תרע שהרי יקור. וכו' גורי גזירה קריה שמע לא היה עובר אלא בעשה. ומפני שעבר על דברי חכמים נתחייב מיתה. על שם ופרין גדר ישבעו נחש. ותנן נמי האומר אין תפילין לעבדו על ד"ת פטור. [חמששן טוטפת להוסיף על דברי סופרים חייב. א"ל (ר') ישמעאל חשוק שפתותיך ואל תהא נבהל להשיב. ומאי טעמא אי"ר יוחנן גזירה חדשה היתה משום חני ליה מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודה כוכבים. ואמר ליה אי"כ למה לא אסורא בהנאה.

אלמא איסורי הנאה פרשן לאיסורא בעיניה לא אסורא בהנאה. הכא נמי בגבינה נמי ליתא לאיסורא בעיניה. אמר ליה שאני הכא דכיון דאיסורא הוא דקא מוקים לה חשיב וכמאן דאיתיה בעיניה דמי אמאי לא אסורא בהנאה: השיאו לדבר אחר וכו'. יירושלמי מפני מה לא גילה לו אם להפליגו נתחבין היה לו להשיאו באלו שאין להן הכרע כגון שאת ארור מחר משוקדים וקם כו'. אי"ר יוחנן מפני שבקרב אסורא (וישמע) [ור' ישמעאל] תלמיד

^[1] נראה דל"ל ואל דלא אהדר ליה דמשי"ה לא אסורה בהנאה כמו צמוריים לצרנן משום דליתא וכו' ומתנן דליתא צעיהי דמי ומשי"ה פריך דלמאי לא אסורה בהנאה כ"ל